

известния тука български банкирнѣ, Христа Георгиева¹⁾ и да го заплаши съ смъртъ, ако не помогне на комитетското дѣло съ двѣ хиляди желтици. По сегнѣ разбрахме, кой бѣше тоя ревностен партизанинъ на комитета; но тогива азъ изядохъ упрѣка отъ поменатия богаташъ за тая мистификация, и всичкитѣ членове на Комитета крайно възнегодуваха за аферата на тоя глупакъ²⁾.

А четитѣ, изникнали все отъ подобна немирна натура на ревност и нетѣрпение, безвръменно и тѣй да кажа не безъ цѣль; тѣ окончателно се прѣпречиха на пътя на мирната программа на мемоара.

Раковски—Богъ да го прости, като видѣ печатанитѣ актове на комитета, озова се тука въ Букурещъ, да го търси и да му стана *глава*. Той считаше за своя привилегия всеко народно прѣдприятие и прѣдъ неговитѣ очи бѣше прѣстѣпление и прѣдателство, ако мимо него се върши нѣщо подобно отъ друго. А пъкъ размирнитѣ елементи, като него, и разни воеводи и хъшове, бѣше твърдѣ рано още да приемаме и углашваме въ дѣлата на комитета.

Какъ и да е, четитѣ се сформироваха. Панайотъ Хитовъ съ своята, състояща отъ 70—80 момчета, мина въ България подъ Тутраканъ и — хвала му — прѣмина на дължина цѣлия балканъ и я изведе въ Сърбия, безъ да осетятъ турскитѣ власти за тая бунтовническа експедиция³⁾. Слѣдъ него и Филипъ Тотю съ своята чета отъ около 40—50 момчета мина Дунава при Свищовъ и още отъ самия районъ на града — лозята, повлече прѣселѣдванieto на турскитѣ войски и башибозуци, на които даде и нѣколко сражения, но съ това наедно и скъпи кръвни жертви. Четитѣ по тоя начинъ освоиха името на Комитета, впрочемъ самото турско правителство и цѣлия свѣтъ имъ отдадоха това име. Съ една дума, дѣлото на Първия Т. Ц. Б. Комитетъ още въ първата му година, петъ мѣсеци отъ издаването на „Мемоара“, прѣмина въ фазата на явнитѣ революционни движения, — безвръменъ и неузрѣлъ плодъ.

Още когато П. Хитовъ и Ф. Тотю стягаха четитѣ си, и двамата воеводи независими единъ отъ други, ние нѣколко-мина — тоже самозванни дѣятели на съставения отъ насъ таенъ комитетъ, събрахме се на съвѣтъ да обсъдимъ положението. Не бѣше мъчно за прѣдвиждане, че четитѣ нѣмаше да извършатъ нѣщо сериозно и, още по-малко, нѣщо полѣзно за политиката на мемоара; но все тѣй не бѣше мъчно и за разбиране, че нито Високата Порта щѣше да даде ухо на тая прѣобразователна политика, ако не се

¹⁾ Покойния Христо Георгиевъ, братъ на известния родолюбецъ въ Букурещъ, Евлогия Георгиева, и двамата мои добри отдавнашни приятели, бѣше запознатъ съ течението на комитетската дѣятелностъ, която обаче той несподѣляше, защото и не я одобряваше. Помня, когато го увѣщавахъ да пригърне дѣлото на комитета, какъ той ме съвѣтваше да се не суеята подиръ невъзможни работи и да гледамъ по-добрѣ прѣхраната си.

²⁾ Тоя младежъ, отдавна вече покойникъ, бѣше аптекаря Бояровъ, родомъ отъ Шуменъ, и тогива ученикъ въ медицинското училище въ Букурещъ.

³⁾ Отъ нея взехъ сюжета, та написахъ: „*Единъ епизодъ отъ хайдушкитѣ чети въ балкана на 1867*“, който първо се напечата въ подлистника на в. „Народностъ“, съврѣменно и на особна книжка.